

wn

25/2018

ročník 121

19. červen

učitelské noviny

týdeník pro učitele a přátele školy

BIOMETRICKÝM DATŮM SE RADĚJI VYHNĚTE

Školy zlobí bující administrativa spojená s GDPR a bojí se pokut

4

VÝUČNÍ LIST
JE SYMBOLEM
KONSENZU

8

BUDE NÁM
OPĚT CHUTNAT?

12

MALÁ ŠKOLA
S VELKÝM
SRDCEM

15

STŘEDOŠKOLSKÉ
VZDĚLÁNÍ
(SKORO) VŠEM

cena 39 Kč

www.ucitelskenoviny.cz

BEZ KVALITNÍ PŘÍPRAVY DOBŘE UČITELE MÍT NEBUDEME

Je ale nutné pro to něco udělat

S blížícím se koncem školního roku přibývá i inzerátů, jimiž školy hledají učitele. Ani ten letošní není výjimkou. Kdo se jim ozve? Koho nakonec přijmou? Bude to posila pedagogického sboru, nebo z nouze ctnost?

Nemá cenu zakrývat, že nabídka není ani široká, ani výhradně kvalitní. Často jde z pozice ředitele školy spíš o sázku do loterie. Nové místo shánějí učitelé, kteří mění místo svého bydliště, ale také ti, kteří se s každoroční pravidelností stěhují ze školy na školu. Zaměstnavatel jim radši napíše slušné doporučení, jen aby je už neměl ve svém týmu. A potom čerství absolventi. Ty s „kantorským jádřkem“ přijmou všude s otevřenou náručí. Začínající učitel je vždycky velký otazník, ale když se kolegové ujmou uvádění s plnou odpovědností, časem se i on stane platnou součástí sborovny. Těch pár hodin praxe, co studentovi mohla dát vysoká škola, v něm učitele vždycky probudit nemohlo. A pak tu jsou bohužel i ti, kteří příliš pozdě zjistili, že kantořina pro ně není, ale co jim zbývá? Pokud z rezortu rovnou neodejdou, nejspíš se časem změní i „stěhovavé“. Škoda že jim toho praxe, která byla součástí studia, nemohla prozradit víc.

Co by kdyby, ukazuje sice na malém vzorku, ale přesvědčivě vzdělávací program Učitel naživo. Absolventům, ale také současným studentům vysokých škol dává cílený pedagogický výcvik. Je to vlastně obdoba pedagogického minima. Troufnu si ale říct, že svým studentům předává maximum.

Pro připomínku

O Učitel naživo jsme už psali, přesto dovolte alespoň stručnou informaci. Program naplňuje požadavky pedagogického minima, je ale výrazně obsáhlejší. Zatímco požadavek na získání pedagogického minima je ze zákona 250 hodin, výcvik Učitele naživo má hodin 750. A to mluvíme pouze o formální stránce věci. „Náš program jim nabízí plynulý start. Do praxe sice skočí hodně rychle, ale v bezpečném prostředí,“ vysvětluje Martin Kozel, spoluředitel programu Učitel naživo. Mohou zkoušet, pozorovat, učit se, ptát se a dostávají odpovědi, aniž se někdo ošklibá, co že to z tévejšky přišlo. To je hodně důležité.

Poprvé vstoupil program do škol před dvěma lety, když v září přivedl do tříd první dvacitku studentů. V průběhu jednoho školního roku každý vystřídal dvě základní školy, eventuálně i gymnázium, v němž ho provázela vždy dva dny v týdnu výcvikem i praxí zkušený pedagog, tzv. provádějící učitel. Každý si prošel cestu od náslechu přes první vystoupení v párové výuce až k samostatné hodině. To všechno ve školách, které se k tomu dobrovolně přihlásily, mají dobrý zvuk a mohou studenty svěřit nejschopnějším učitelům. Adepti učitelství však nezůstávají pouze v hodinách výuky. Účastní se porad, zevnitř poznávají běžný školní kolotoč. Jednou týdně se pak scházejí s lektory na teoretickém výcviku, který se soustředí na didaktiku a metodiku. Sdílejí své zkušenosti s kolegy začátečníky i se zkušenými lektory. Po prvním roce nastoupila na prostá většina studentů do škol, tentokrát už v roli učitelů se vším všudy.

Program pokračuje

V září 2017 zahájil Učitel naživo další studium, tentokrát už dvouleté. Jeho studenti jsou právě v polovině. „Testujeme různé varianty programu i s ohledem na to, kam chceme náš vývoj směřovat. Současný dvouletý program je přizpůsobený tomu, že naši studenti zároveň pracují. Je to vlastně obdoba dálkového studia. Jen se musejí na svém pracovišti domluvit, aby mohli chodit na praxi.“

Za tím účelem musejí mít na praxi vyhrazený jeden den v týdnu. Setkání s lektory, semináře se pak konají buď večer, nebo ve víkendových blocích. Už pouhý fakt, že část studentů za vzděláváním do Prahy dojíždí, jejich zájem jenom potvrzuje. Je mezi nimi i několik, kteří už ve škole vyučují, ale potřebují získat potřebnou kvalifikaci. Dal by jim ji i výše zmíněný kurz o 250 hodinách. Tady ale vnímají nesporně vyšší kvalitu.

Zájem o pedagogické vzdělání mají absolventi různých oborů – od technického

přes přírodovědné až po humanitní. Tu a tam se objevili i pedagogové. Buď poslední rok před státnicemi, nebo ti, kteří po nich do praxe nenastoupili. Chyběla jim jistota, že by ve třídě obstáli. Praxe bylo a stále ještě je opravdu málo.

V nových podmínkách

Dosavadní úspěšná cesta program posunula dál. Získal akreditaci ministerstva školství. „Navázali jsme spolupráci se soukromou Vysokou školou mezinárodních a veřejných vztahů v Praze. Právě ona v lednu žádost o akreditaci podala a v květnu ji získala,“ dověděli jsme od Martina Kozla. „Studenti, kteří nastoupí v září 2018 do výcviku, už budou studovat v akreditovaném programu. Oproti předcházejícím letům, kdy se kromě absolventů vysokých škol různých oborů mohli do programu zapojit také mladí lidé, kteří současně studovali jinou vysokou školu, už budeme nadále vždy přijímat pouze absolventy magisterského studia v jakémkoli oboru, který chtějí posléze vyučovat.“

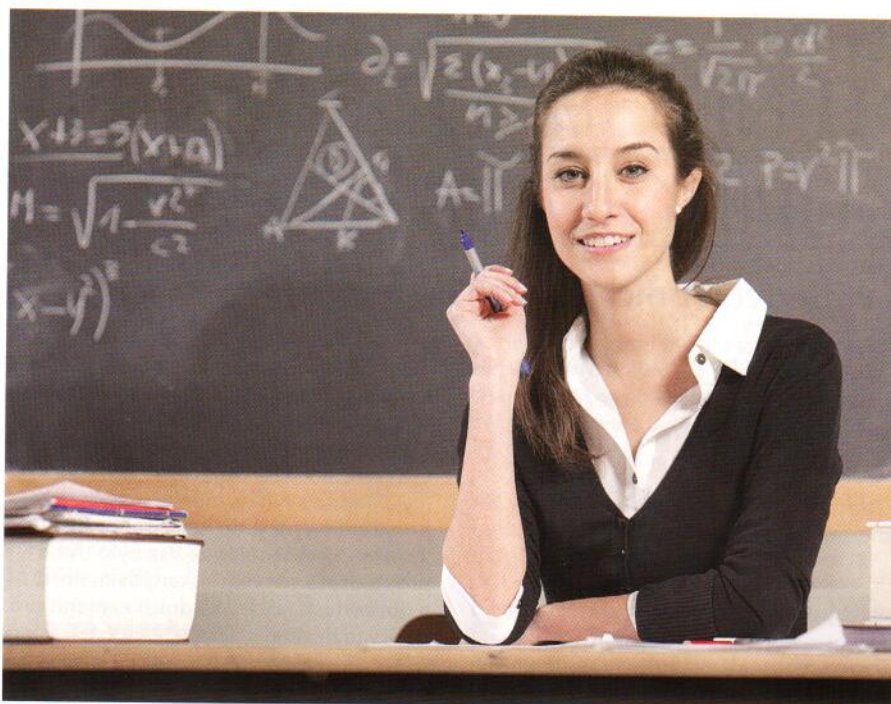
Když jsem se zeptala na ideálního zájemce o studium, dověděla jsem se, že to je „člověk, který chce opravdu učit, chce učit děti a chce učit co nejlépe“.

Důležité zázemí

Kromě lektorů to jsou pochopitelně školy, které s programem spolupracují. Na začátku jich bylo deset, dnes jich je 18 tréninkových a devět, do nichž mohou studenti zajet na exkurzi. I když většina tréninkových sídlí v Praze, zejména ty, které zvou na exkurzi, najdete i mimo hlavní město. „Všechny ale nejsou do programu zapojené aktuálně,“ připomíná Martin Kozel. „Párujeme studenty tak, aby byli na praxi s učitelem stejného oboru. Tím pádem využíváme pokaždé trochu jinou kombinaci učitelů a studentů.“

Zkouším si představit, jak se asi cítí člověk, který zná školu jen ze své vlastní pozice žáka. Kdysi, před léty. Co je pro něj asi nejtěžší?

„Řekl bych, že skloubení studia s osobním životem, čas. Ostatní přichází postupně. Na začátku jen pozorují výuku, tempo, kdy a jak naskočí do přímého učení, si určují sami. Ale to skloubení musí být ná-

Shutterstock

a angličtinu. „Moc bych si přála, aby se naše školství víc proměnilo. Snad až moje dítě půjde do školy...“

Blýskání na časy

Absolventi prvního kurzu už mají za sebou první rok ve škole. Rozprchlí se do různých koutů republiky, ale stále cítí potřebu se setkávat. Tak vznikl Klub absolventů, který se schází každý měsíc. Je pro ně důležité vyměňovat si zkušenosti s lidmi, kteří myslí podobně, souzní spolu. Opět hledají bezpečí, které v programu poznali. „Nebojí se řešit věci, které by si s někým jiným řešit neodvážili nebo nedovolili,“ vysvětluje Martin Kozel. „A to někteří jezdí z dálky.“

Neuvažujete o tom, že byste se rozšířili do dalších míst? Takové nápady tu přece byly...

„Rádi bychom. Snažíme se vytvořit příklad toho, jak může příprava učitelů vypadat. Pokud se naše zkušenost osvědčí, a zatím jsou výsledky dobré, mohlo by se naše know-how rozšířit i do jiných institucí.“

ročně. U některých účastníků je to určitě také přímá konfrontace s praxí. Někdo si rychle uvědomí, že to není jeho cesta.“ Pořád lepší objevit to po pár měsících než po čtyřech letech studia.

Šance na přijetí

V prvním, jednoletém výcviku bylo 20 studentů, v nynějším dvouletém jich je jen o něco víc. „Máme strop daný našimi možnostmi. Už loni jsme část uchazečů museli z kapacitních důvodů odmítnout, letos jich bylo ještě víc.“

Pak jsem se zeptala na přijímačky. „Přijímací řízení se snažíme dělat způsobem, který uchazečům napoví, co je čeká. Aby i ten, kdo se do programu nedostane, si z této zkušenosti něco odnesl. My zase potřebujeme mít šanci poznat, jestli ten člověk chce opravdu učit – děti i sám sebe.“

Přijímací řízení má dvě kola. V prvním dodá uchazeč životopis a motivační dopis, v němž odpovídá na otázky vztahující se k profesi. Vše je přístupné na webu (www.ucitelnazivo.cz).

„S těmi, kdo uspějí v prvním kole, se setkáváme u nás na osobním rozhovoru, po němž následuje praktická část,“ vysvětluje člen organizačního týmu Matouš Bořkovec. „Uchazeči si připraví krátkou výuku přímo s dětmi, stačí na 15 minut, kterou pak reflektují napřed s žáky, posléze také se spolustudenty a přítomnými lektory. V diskuzi si zároveň ujasňujeme, co vlastně dotyčný člověk potřebuje, co hledá a zároveň to, co potřebujeme a hledáme my. Jestli se navzájem potkáváme.“

I když v jedné z tréninkových škol pracuji jen s polovinou třídy, snadné to není. Vždyť nikdy neučili, o pedagogice toho nemusejí moc vědět... „Jde o to připravit jakoukoli aktivitu, musí však v ní být sna-

ha děti něco naučit, vytvořit příležitost pro učení. Jaké téma, jaký předmět to bude, je jen na budoucích studentech.“

Takhle kdyby vypadaly přijímačky na pedagogické fakulty! To už by se k nám nepřihlásil nikdo, zaslechla jsem před časem výrok vysokoškolského pedagoga. Není to smutné?

Kdo má zájem?

Na jaře připravil tým Učitele naživo ochutnávku výcviku pro případné zájemce o studium. Aby nešli do neznáma. Na třech setkáních se jich sešlo kolem 70. Lektori předvedli ukázkou semináře, se svými zkušenostmi je seznamovali někteří absolventi prvního kurzu. Bylo zajímavé sledovat reakce účastníků, dovědět se, proč by se chtěli stát učiteli.

„Učím sice 18 let, ale nesplňuji kvalifikaci danou zákonem,“ přiznal se jeden z přítomných. Ačkoli studuje v kombinovaném studiu na pedagogické fakultě, rád by absolvoval ještě výcvik Učitele naživo. „Myslím, že ti, kdo projdou kurzem, nejsou pak v praxi zdaleka tolik zaskočení jako čerství absolventi pedagogické fakulty. Jsou na realitu ve škole lépe připravení.“

Absolventka Vysoké školy ekonomické hledá ve škole zajímavější uplatnění. Ráda by jednou vyučovala angličtinu a němčinu, z obojího má složené státní zkoušky. „Chtěla bych učit děti zajímavějším, kompaktním způsobem. Aby měly chuť jít víc do hloubky problému.“

„Pracovala jsem v neformálním vzdělávání, mám k učení blízko,“ konstatovala maminka ročního miminka, absolventka hned dvou vysokoškolských programů – managementu cestovního ruchu a magisterského zaměřeného na politologii afrických zemí. Ráda by učila zeměpis

Setkáváme se s mnoha vstřícnými reakcemi. Na jednotlivých pedagogických fakultách působí osobnosti, které nám jsou nakloněné. Bohužel, fakulty připravující učitele vesměs nemají tolik možností a prostoru, jako máme díky finanční podpoře České spořitelny a dalších partnerů my. Už jsme ale uzavřeli spolupráci s PedF v Praze, v Hradci Králové, v Plzni. Navazujeme vztahy, kde se dá, aby se nápady, jež se osvědčí, mohly šířit dál.“

Zmíněná spolupráce je různá. Univerzita Pardubice sice nemá pedagogickou fakultu, ale snaží se program implementovat tak, aby se mohl stát standardním magisterským studiem. V Hradci Králové využili nabídky ministerstva školství, které se rozhodlo podpořit pedagogické fakulty inovující systém praxí. Díky tomu může fakulta realizovat inovativní program, který v září pošle zatím jen pilotní skupinu studentů 4. ročníku na praxi na intenzivnější bázi.

Pedagogická fakulta UK chce nabídnout svým studentům možnost absolvovat výcvik Učitele naživo ještě během studia. Zároveň by mohli získat až 12 kreditů za volitelné předměty absolvované v návaznosti na kurz. Mohou také požádat o stipendium na úhradu části školného. První vlašťovky...

Příjemné je i zjištění, že program Učitel naživo zaujal i Českou školní inspekci. „Nás zase zaujala jejich metodika, podle níž vyhodnocují kvalitu výuky ve školách,“ přiznal Matouš Bořkovec. „Chtěli bychom ji využít pro naše absolventy, abychom si ověřili, jak si ve školách vedou. Kritéria jsou v ní nastavená velice dobře.“

Snad tohle všechno dohromady dobré myšlenky a hlavně dobré zkušenosti s přípravou učitelů podpoří. Školy potřebují kvalitní pedagogy jako sůl.